
ТКАЧ М.М.,

кандидат педагогічних наук,
доцент, кафедра теорії та
методики музичного мистецтва,
Київський університет імені
Бориса Грінченка,
м. Київ, Україна

БОНДАРЕНКО Л.А.,

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри теорії та
методики музичного мистецтва,
Київський університет імені
Бориса Грінченка,
м. Київ, Україна

ГЕРМЕНЕВТИЧНІ МЕТОДИ У ФАХОВІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

У статті розкрито актуальність застосування герменевтичних методів у системі вищої мистецької освіти, детермінація яких пов'язана із посиленням суб'єктивного начала процесу пізнання. На прикладі методів герменевтичного аналізу та дивінації обґрунтовано доцільність використання герменевтичних методів у фаховій підготовці майбутнього вчителя музичного мистецтва. Доведено, що введення герменевтичних методів у фахову підготовку майбутнього вчителя музичного мистецтва спонукатиме студентів до творчого пошуку, самостійної продуктивної діяльності та сприятиме формуванню професійних герменевтичних умінь, які уможливають виконання студентами завдань, що постають перед ними на певному етапі фахової підготовки.

Ключові слова: герменевтичні методи, герменевтичний аналіз, метод дивінації, майбутній вчитель музичного мистецтва, професійні герменевтичні вміння, фахова підготовка.

В статье раскрыта актуальность применения герменевтических методов в системе высшего художественного образования, детерминация которых обусловлена усилением субъективного

начала процесса познания. На примере методов герменевтического анализа и дивинации обоснована целесообразность использования герменевтических методов в специальной подготовке будущего учителя музыкального искусства. Доказано, что введение герменевтических методов в специальную подготовку будущего учителя музыкального искусства будет побуждать студентов к творческому поиску, самостоятельной продуктивной деятельности, а также будет способствовать формированию профессиональных герменевтических умений, которые сделают возможным выполнение студентами заданий, стоящих перед ними на определенном этапе специальной подготовки.

Ключевые слова: герменевтические методы, герменевтический анализ, метод дивинации, будущий учитель музыкального искусства, профессиональные герменевтические умения, специальная подготовка.

The article reveals the relevance of the use of hermeneutic methods in the system of higher artistic education, whose determination is associated with the strengthening of the subjective beginning of the process of cognition. An example of hermeneutical analysis and divination methods justified the feasibility of using hermeneutic methods in the professional training of the future teacher of musical art. It is proved that the introduction of hermeneutical methods in the professional training of the future teacher of musical art will encourage students to creative search, independent productive activities and will promote the formation of professional hermeneutic skills that will enable students to fulfil the tasks that they face at a certain stage of professional training.

Key words: hermeneutic methods, hermeneutic analysis, method of divination, future teacher of musical art, professional hermeneutic skills, vocational training.

Постановка проблеми. Одним із пріоритетних напрямів розвитку вищої, зокрема мистецької, освіти вважають перехід від знаннєвої до гуманістичної особистісно зорієнтованої освітньої моделі, яка проголошує пріоритет духовності та визначає нові вимоги до підготовки кадрових ресурсів відповідно до потреб сьогодення. Це, в свою чергу, зумовлює пошук глибоких системних перетворень освітнього процесу в парадигмі людиноцентризму для підвищення його ефективності та якості. Відтак, у сучасній педагогічній

науці домінуючим виступає концептуальне положення щодо орієнтації освітнього процесу у вищому навчальному закладі на створення умов для студентоцентрованого навчання, пріоритетності розвитку суб'єктності студентів, їх особистісних якостей і ціннісних вимірів, плідного творчого самовираження тощо. Наразі ці ідеї є співзвучними до положень постнекласичної педагогіки, яка актуалізується нині в сучасній педагогічній теорії та практиці.

Варто зазначити, що парадигмальні зміни в контексті постнекласичного

дискурсу у системі вищої мистецької освіти, на думку багатьох дослідників у цій сфері (О. Олексюк, Т. Рейзенкінд, М. Ткач, С. Шип та ін.), вже відбуваються. Ці зміни потребують розробки як теоретичних положень, так й інноваційних методик навчання майбутнього вчителя музичного мистецтва шляхом реалізації в освітньому процесі відповідних методологічних підходів, зокрема герменевтичного, який є способом гуманістичного світорозуміння та активної практико-зорієнтованої теорії (А. Закірова) й обумовлює новий вимір людини (В. Кузнєцов).

З огляду на це, слід зазначити, що особливого значення у фаховій підготовці майбутнього вчителя музичного мистецтва набувають герменевтичні методи: герменевтичний аналіз, «вчування», «уживання» (дивінація) у внутрішній світ Іншого, рефлексія, саморозуміння тощо. Ці методи активізують творчо-пошукову діяльність студентів, сприяють розвитку механізмів розуміння у сфері музичного мистецтва, стимулюють інтенсивний розвиток таких психічних функцій як інтелект, емоції, уява, креативність та ін., що позитивно впливає на весь комплекс психофізіологічних детермінант музикальності особистості.

Окрім цього, введення герменевтичних методів у фахову підготовку майбутнього вчителя музичного мистецтва, на наш погляд, уможливорює такі процеси як духовна інтерпретація тексту музичного твору з точки зору об'єктивованих у ньому культурних смислів і значень; осягнення та осмислення явищ мистецтва шляхом розуміння не тільки на раціональному, а й на емоційному, духовному рівнях пізнання дійсності; набуття герменевтичного досвіду та його усвідомлення як унікального і неповторного прояву людської суб'єктивності тощо.

З огляду на вищевикладене, особливої актуальності у системі вищої мистецької освіти набувають герменевтичні методи, детермінація яких пов'язана із посиленням суб'єктивного начала процесу пізнання та гармонізацією інтелектуального й емоційного, свідомого й інтуїтивного, раціонального й духовного проявів освітньої діяльності особистості майбутнього вчителя музичного мистецтва у фаховій підготовці.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Категорії герменевтики у педагогіці, психології, мистецтвознавстві стали предметом дослідження таких вчених, як А. Брудний, Л. Беляєва, І. Демакова, В. Загвязинський, А. Закірова, В. Зінченко, В. Знаков, І. Каплунович, В. Кузнєцов, Ю. Сенько, А. Славська, І. Суліма, С. Філіпов, М. Фроловська та ін. Теоретико-методологічні та прикладні інноваційні аспекти використання ідей та положень герменевтики у музичній педагогіці початкової ланки представлені у дослідженні С. Давидової, у системі вищої мистецької освіти – у працях Д. Лісуна, О. Олексюк, М. Ткач та ін.

Розгляд музично-педагогічних досліджень таких авторів, як Л. Арчажнікова, Л. Гусейнова, Н. Кашкадамова, В. Крицький, В. Лабунець, Н. Мозгальова, І. Мостова, В. Муцмакер, Т. Рейзенкінд, М. Ткаченко, Г. Ципін, О. Щербініна та ін. свідчить про актуальність проблем фахової, зокрема музично-виконавської, підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва.

Питання інтерпретації музичного твору розглядалися у працях Л. Баренбойма, Ф. Бузоні, Є. Гуренка, Г. Когана, А. Корженевського, Н. Корихалової, О. Катрич, О. Котляревської, В. Крицького, Г. Нейгауза, В. Москаленка, О. Олексюк, В. Ражнікова, С. Фейнберга та інших.

Мета статті – теоретично обґрунтувати та розкрити особливості використання герменевтичних методів у фаховій підготовці майбутнього вчителя музичного мистецтва.

Методологія дослідження має комплексний характер, так як включає теоретичний аналіз літератури з означеної проблеми, узагальнення та синтез, порівняльний аналіз філософських і педагогічних концепцій щодо специфіки герменевтичного вчення та можливості екстраполяції його ідей у фахову підготовку майбутнього вчителя музичного мистецтва. Дослідження також ґрунтується на виявленні специфіки власне герменевтичних методів, що відповідають методології гуманітарного знання у контексті постнекласичного дискурсу у системі вищої мистецької освіти.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до завдань нашої статті маємо розкрити сутність фахової підготовки студентів у вищих мистецьких навчальних закладах. Енциклопедія освіти [1, с. 614] визначає фах (спеціальність) як: категорію сфери праці, що характеризує напрям спрямованості трудової діяльності і специфіку роботи в межах професії, вид занять у межах однієї професії, відображає неповторювані узагальнені об'єкти діяльності або виробничі функції та предмети діяльності; сукупність знань, умінь і навичок, надбаних у результаті навчання, що забезпечують виконання певного виду професійної діяльності відповідно до кваліфікації, що присвоюється; окрему галузь науки, техніки, мистецтва і т. ін., сферу чиєїсь діяльності або вивчення чого-небудь. Фахова підготовка є частиною професійної підготовки майбутнього фахівця. У Законі України «Про вищу освіту» [5] професійна підготовка – визначається як здобуття

кваліфікації за відповідним напрямом підготовки або спеціальністю і містить обов'язковий для вивчення перелік дисциплін, підсумковим результатом яких є комплекс сформованих у студентів психолого-педагогічних, загальнокультурних компетентностей. У той же час, фахова підготовка відображає особливості профілю підготовки та підсумковим результатом якої є комплекс сформованих предметних компетентностей.

Науковці визначають фахову підготовку як структуровану сукупність педагогічних знань, умінь, а також способи їх застосування у педагогічній діяльності певної галузі [7]. Так, фахова підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва має забезпечити оволодіння грою на музичних інструментах, вокально-хоровими та диригентською вміннями та навичками, музичною теорією, історією музики, методикою музичного виховання. Як зазначає М. Ткаченко [12], зміст підготовки передбачає: а) ґрунтовні знання з музичної педагогіки (методики); історії та теорії музики, гармонії, поліфонії, аналізу музичних форм; основ музикування та імпровізації; знання з питань хорознавства, вокально-хорової педагогіки; сценічної майстерності; основ наукових досліджень тощо; б) професійні виконавські вміння та навички; культура гри в ансамблі, оркестрі, співу в хорі та ансамблі; ескізне засвоєння музичного матеріалу, вільне читання нот з аркушу та партитур; умінь настроювати власний інструмент тощо; в) художньо-творчі вміння та навички (художня інтерпретація музичних творів, імпровізація, аранжування, транспонування, гармонізація); володіння навичками самостійної роботи над музичним твором; акомпанування та підбір по слуху; інструментальне виконання музичного твору з

елементами диригування; спрощення складної фактури або супроводу музичного твору; уміння виконувати музичні твори у широкій аудиторії, виконуючи функції вчителя музики-просвітника; володіння навичками сценічно-виконавського втілення музичного твору тощо[12].

Таким чином, складові фахової підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва, а саме: інструментально-виконавська, диригентсько-хорова, вокальна, музично-теоретична, методична – мають забезпечити готовність студента до майбутньої професійної діяльності. Серед означених складових фахової підготовки одну з найважливіших ролей відіграє музичне виконавство, оскільки воно є основою для того, щоб виховати музичну культуру дітей у процесі оволодіння різними видами діяльності на уроці музичного мистецтва у школі. Оскільки професійна діяльність вчителя музичного мистецтва передусім пов'язана з виконавським процесом, який передбачає інтерпретацію музичного твору, тому саме проблема інтерпретації вважається центральною у фаховій підготовці студентів. Процес інтерпретації передбачає розуміння та інтеріоризацію ціннісно-сислової основи музичного твору виконавцем, активний полілог виконавця, слухача, композитора, створення різних інтерпретаційних версій (В. Москаленко) [8, 15] та адекватне відтворення виконавцем музичного твору як оригінального продукту інструментально-виконавської діяльності.

На думку О. Олексюк [11, 82], у сучасній музичній педагогіці загальновизнаним є положення про те, що особистість музиканта розвивається, формується і реалізується в ході художньої інтерпретації через художню інтерпретацію. Утім, у сучасному му-

зикознавстві та у музичній педагогіці існують різні підходи щодо розуміння сутності інтерпретаційного процесу. Серед традиційних підходів зазначимо тих дослідників (В. Крицький, В. Москаленко та ін.), які дотримуються думки про те, що художня інтерпретація музичного твору є результатом розумової діяльності особистості з домінуванням аналітично-логічного методу. З цих позицій для реалізації інтерпретації музичного твору у матеріально-звуковому втіленні інтерпретатору достатньо виконати лише певні інтелектуальні операції. Натомість, герменевтичний підхід з його опорою на визначальну роль суб'єктивних чинників в інтерпретаційному процесі (духовний світ, особистісні переконання, осягнення на рівні почуттів, «вчування», «уживання» у внутрішній світ Іншого тощо) привносить у традиційне музикознавство герменевтичну ідею щодо визначальної ролі особистості інтерпретатора (В. Дільтей), що є важливим у контексті нашого дослідження.

На думку дослідників (О. Котляревська, Д. Лісун, О. Маркова, О. Олексюк, М. Ткач та ін.), що підтримують цю ідею, інтерпретування має розглядатися не тільки як інтелектуальний рівень освоєння світу, але і як духовний. З огляду на це, структура інтерпретаційного процесу охоплює духовне проектування результату виконавського мистецтва (О. Олексюк), а інтерпретаційний процес, на думку О. Котляревської, «виступає як процес реконструкції і відтворення принципово прихованих духовних основ музичного феномену» [6, 167]. У зв'язку з цим, О. Олексюк визначила принципи герменевтичного підходу до інтерпретації музичного твору: принцип пріоритетності особистості в інтерпретаційному процесі; принцип духовної

домінанти як основи інтерпретації; принцип ціннісної спрямованості розуміння [9, 17-18].

Окреслені принципи уможливають застосування герменевтичних методів у фаховій підготовці майбутнього вчителя музичного мистецтва, проникнення яких у сферу музичного виконавства простежується достатньо чітко. Розглянемо герменевтичний інструментарій педагога-музиканта, що представлений відповідними методами, серед яких найбільш поширеним є метод герменевтичного аналізу.

Зазначимо, що методологія дослідження герменевтичного аналізу ґрунтується на загальних методологічних правилах тлумачення текстів Ф. Шлейєрмахера [13], а саме – діалогічність гуманітарного мислення; діалектична взаємодія частини і цілого при розумінні текстів; співтворчість автора та інтерпретатора; методика побудови інтерпретуючих гіпотез тощо та корелюється з основними положеннями «педагогіки розуміння» В. Дільтея, у працях якого уперше герменевтичне вчення трансформувалося у педагогіку [3].

Наразі, ці положення своєї актуальності не втратили й донині, зокрема, доцільність введення герменевтичних методів в освітній процес підтверджується дослідженнями А. Закірової [4]. Так, на думку дослідниці, затребуваність педагогічної герменевтики обумовлена, перш за все, внутрішніми імпульсами самої педагогіки з її підвищеною увагою до індивідуальних, завжди унікальних і неповторних проявів людської суб'єктивності. Адже в центрі герменевтичного вчення знаходиться проблема розуміння людини і реальності, що є колом інтересів всіх учасників педагогічного процесу і проявляє себе на всіх рівнях: від соціального замовлення для освіти до кон-

кретного методичного прийому [4].

Екстраполяція філософсько-педагогічних концепцій до означеної проблеми забезпечує її методологічне підґрунтя для музично-педагогічного процесу. Так, у дослідженнях С. Давидової [2], доведено доцільність введення герменевтичного підходу у музичній педагогіці початкової ланки, а саме – у системі позашкільної спеціалізованої музичної освіти. На думку дослідниці, синтез музичної освіти і виховання з герменевтикою відкриває нові перспективи. Адже саме герменевтичний аналіз уможливорює дослідження музичного твору в залежності з індивідуальним художнім та психологічним світом учня, що є вкрай важливим при вивченні особливо сучасної музики, розуміння якої, з низки причин, є достатньо складним для учнів. Тому для виховання алгоритмів розуміння музичних творів і розвитку мислення в цілому вкрай важливим, на думку дослідниці, є включення методу герменевтичного аналізу на рівні музичної педагогіки початкової ланки [2].

Як зазначалося вище, обґрунтування принципів герменевтичного підходу до інтерпретації музичного твору було здійснено у колективній монографії під керівництвом О. М. Олексюк [9], що уможливорює застосування герменевтичних методів у змісті фахової підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва, оскільки найважливіше місце в ній відіграє музичне виконавство. Завдяки широкому міждисциплінарному синтезу гуманітарних галузей знань (філософії, психології, педагогіки, мистецтвознавства та ін.) та особливих способів розуміння, таких як художня інтуїція та «учування» (за Дільтеєм), саме метод герменевтичного аналізу через співпереживання-розуміння спрямований, в першу чергу, на осягнення смислу

музичного твору в інтерпретаційному процесі і, як наслідок, у майбутнього вчителя музичного мистецтва формуються професійні герменевтичні вміння (Д. Лісун). Ці вміння апелюють до таких категорій герменевтичного вчення, як розуміння, діалогічність пізнання, духовні цінності, герменевтичне коло, емпатія тощо, які стають герменевтичним підґрунтям творчого процесу й уможливають виконання студентом завдань, що постають перед ним на певному етапі фахової підготовки [9, 80].

Попередні наші дослідження [10] засвідчили, що для активізації інтуїтивних процесів осягнення та розуміння тексту музичного твору доцільно використовувати й метод дивінації (від *лат. divination* – передчуваю, передбачаю), в якому суто герменевтичним прийомом є «дивінаційне схоплення». Сутність даного прийому полягає у встановленні цілого по деяким частинам на основі здогадки, інтуїції. Отже, основу методу дивінації складає інтуїція як спосіб бачення, відображення та осягнення істини. Цей метод застосовується при ознайомленні з новим музичним твором, активізує художньо-пізнавальну діяльність та процеси сприйняття, «учування», інтонування та розпізнавання художнього образу й музично-виразних засобів його втілення. При використанні даного методу створюється ситуація, що спонукає студентів до художньо-музичного самовираження і творчого пошуку на інтуїтивному рівні. Цим вони виявляють власне унікальне ставлення до світу й усвідомлення себе в ньому, відчують неповторність набутих ними досвіду, істин, смислів, які відкриваються їм у творчому акті.

Робота з музичним текстом за допомогою методу дивінації допускає неочікувані одкровення, здогадки, спон-

танні реакції, неоднозначні рішення. У зв'язку з цим, можна стверджувати, що метод дивінації актуалізує творчий пошук студента до оновлених смислів та ідей, усвідомлених і набутих ним раніше; підштовхує його до самостійної продуктивної діяльності та посилює духовно-смыслову інтуїцію, збагачуючи герменевтичний досвід особистості майбутнього вчителя музичного мистецтва [10, 303-304].

Висновки. Узагальнюючи результати теоретичного аналізу поставленої проблеми, ми дійшли таких висновків:

- у контексті постнекласичного дискурсу у системі вищої мистецької освіти особливої актуальності набувають герменевтичні методи, детермінація яких пов'язана із посиленням суб'єктивного начала процесу пізнання;
- на прикладі аналізу методів герменевтичного аналізу та дивінації можна стверджувати щодо доцільності використання герменевтичних методів у фаховій підготовці майбутнього вчителя музичного мистецтва;
- уведення герменевтичних методів у фахову підготовку майбутнього вчителя музичного мистецтва спонукає студентів до творчого пошуку, самостійної продуктивної діяльності, усвідомлення власної унікальності та сприяє формуванню професійних герменевтичних умінь, які стають герменевтичним підґрунтям творчого процесу й уможливають виконання студентами завдань, що постають перед ним на певному етапі фахової підготовки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; головний ред. В. Г. Кремень. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
2. Давыдова С. А. Предмет “Музыкальное содержание” в аспекте герменевтики: автореф. дис. ...канд. пед. наук: 13.00.02 “Теория и методика обучения и воспитания” / Светлана Анатольевна Давыдова. – Санкт-Петербург: Российский государственный педагогический университет им. А. И. Герцена, 2011. – 15 с.
3. Дильтей В. Возникновение герменевтики // В. Дильтей. Собр. соч.: Герменевтика и теория литературы (пер. с нем. под редакцией В. В. Бибикина и Н. С. Плотникова) – М. : Дом интеллектуальной книги, 2001. – Т. 4. – С. 1-262.
4. Закирова А.Ф. Теоретические основы педагогической герменевтики и варианты ее реализации в научно-образовательной практике /А.Ф. Закирова / Образование и наука. 2012;(6):19-42. DOI:10.17853/1994-5639-2012-6-19-42 -
5. Закон України “Про вищу освіту” [Електронний ресурс] /Верховна Рада України – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2984-14> – Назва з екрана.
6. Котляревская Е. И. Вариативный потенциал музыкального произведения: культурологический аспект интерпретирования: дис. ... канд. искусствоведения: 17.00.03 “Музичне мистецтво” / Елена Ивановна Котляревская. – К., 1996. – 196 с.
7. Лабунець В. М. Інтегроване навчання майбутніх учителів музики: теорія та практика / В. М. Лабунець, Ж. Ю. Карташова. – Кам’янець-Подільський, 2013. – 200 с.
8. Москаленко В. Г. Лекции по музыкальной интерпретации: учебное пособие / Виктор Москаленко. – К.: 2012. – 272 с.
9. Олексюк О. М. Герменевтичний підхід у вищій мистецькій освіті: [колект. моногр.] / О. М. Олексюк, М. М. Ткач, Д. В. Лісун. – К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2013. – 150 с.
10. Олексюк О. М. Духовно-смилова інтуїція у формуванні герменевтичного досвіду майбутнього вчителя музичного мистецтва. Компетентнісно зорієнтована освіта: якісні виміри: [монограф.] / О. М. Олексюк, М. М. Ткач, Л. А. Бондаренко. – редкол. : Огнев’юк В.О., Хоружа Л. Л., Сисоєва С. О. та ін. – К. : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2015. – 368 с. – С. 272-292.
11. Олексюк О. М. Музично-педагогічний процес у вищій школі / О. М. Олексюк, М. М. Ткач. – К. : Знання України, 2009. – 132 с.
12. Ткаченко М.О Специфіка та зміст фахової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва [Електронний ресурс] / М. О. Ткаченко – Режим доступу: <http://dspace.hnpu.edu.ua/bitstream/123456789/201/1/%D0%A2%D0%BA%D0%B0%D1%87%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE%20%D0%9C.%D0%9E.%20.pdf> – Назва з екрана.
13. Шлейермахер Ф. Герменевтика / Ф. Шлейермахер. – СПб. : Еввропейский дом, 2004. – 242 с.

TRANSLITERATION OF REFERENCES:

1. Entsyklopediya osvity / Akad. ped. nauk Ukrainy; holovnyy red. V. H. Kremen'. – K.: Yurinkom Inter, 2008. – 1040 s.
2. Davydova S. A. Predmet "Muzykal'noye sodержaniye" v aspekte germenevtiki: avtoref. dis. ...kand. ped. nauk: 13.00.02 "Teoriya i metodika obucheniya i vospitaniya" / Svetlana Anatol'yevna Davydova. – Sankt-Peterburg: Rossiyskiy gosudarstvennyy pedagogicheskiy universitet im. A. I. Gertsena, 2011. – 15 s.
3. Dil'tey V. Vozniknoveniye germenevtiki // V. Dil'tey. Sobr. soch.: Germenevtika i teoriya literatury (per. s nem. pod redaktsiyey V. V. Bibikhina i N. S. Plotnikova) – M. : Dom intellektual'noy knigi, 2001. – T. 4. – S. 1-262.
4. Zakirova A.F. Teoreticheskiye osnovy pedagogicheskoy germenevtiki i varianty yeye realizatsii v nauchno-obrazovatel'noy praktike /A.F. Zakirova / Obrazovaniye i nauka. 2012;(6):19-42. DOI:10.17853/1994-5639-2012-6-19-42 -
5. Zakon Ukrainy "Pro vyshchu osvitu" [Elektronnyy resurs] /Verkhovna Rada Ukrainy – Rezhym dostupu: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2984-14> .– Nazva z ekrana.
6. Kotlyarevskaya Ye. I. Variativnyy potentsial muzykal'nogo proizvedeniya: kul'turologicheskii aspekt interpretirovaniya: dis. ... kand. iskusstvoovedeniya: 17.00.03 "Muzichne mistetstvo" / Yelena Ivanovna Kotlyarevskaya. – K., 1996. – 196 s.
7. Labunets' V. M. Intehrovane navchannya maybutnikh uchyteliv muzyky: teoriya ta praktyka / V. M. Labunets', ZH. YU. Kartashova. – Kam'yanets'-Podil's'kyi, 2013. – 200 s.
8. Moskalenko V. G. Lektsii po muzykal'noy interpretatsii: uchebnoye posobiye / Viktor Moskalenko. – K.: 2012. – 272 s.
9. Oleksyuk O. M. Hermenevtychnyy pidkhid u vyshchiy mystets'kiy osviti: [kolekt. monohr.] / O. M. Oleksyuk, M. M. Tkach, D. V. Lisun. – K.: Kyiv. un-t im. B. Hrinchenka, 2013. – 150 s.
10. Oleksyuk O. M. Dukhovno-smyslova intuyitsiya u formuvanni hermenevtychnoho dosvidu maybutn'oho vchytelya muzychnoho mystetstva. Kompetentnisno zorientovana osvita: yakisni vymiry: [monohraf.] / O. M. Oleksyuk, M. M. Tkach, L. A. Bondarenko. – redkol. : Ohnev'yuk V.O., Khoruzha L. L., Sysoyeva S. O. ta in. – K. : Kyiv. un-t im. B. Hrinchenka, 2015. – 368 s. – C. 272-292.
11. Oleksyuk O. M. Muzychno-pedahohichnyy protses u vyshchiy shkoli / O. M. Oleksyuk, M. M. Tkach. – K. : Znannya Ukrainy, 2009. – 132 s.
12. Tkachenko M.O Spetsyfika ta zmist fakhovoyi pidhotovky maybutnikh uchyteliv muzychnoho mystetstva [Elektronnyy resurs] / M. O. Tkachenko – Rezhym dostupu: <http://dspace.hnpu.edu.ua/bitstream/123456789/201/1/%D0%A2%D0%BA%D0%B0%D1%87%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE%20%D0%9C.%D0%9E.%20.pdf>. – Nazva z ekrana.
13. Shleyermakher F. Germenevtika / F. Shleyermakher. – SPb. : Yevropeyskiy dom, 2004. – 242 s.

Tkach Mariya Mykhaylivna

Candidate of pedagogical sciences, Associate Professor , Department of Theory and Methodology of Musical Art, Borys Grinchenko University of Kyiv, Kiev, Ukraine

E-mail: mm.tkach@i.ua

Bondarenko Larysa Anatoliyivna

Candidate of Pedagogical Sciences, Department of Theory and Methodology of Musical Art, Borys Grinchenko University of Kyiv, Kiev, Ukraine

E-mail: l.bondarenko@kubg.edu.ua

HERMANEVITIC METHODS IN SPECIAL TRAINING OF THE FUTURE TEACHER OF MUSIC ART